

Damir
Salopek

damir.salopek4@zg.t-
com.hr

LJUTI NEPRIJATELJI: MURINA, HOBOTNICA I JASTOG

U svom didaktičkom epu *O ribolovu* grčki pjesnik Opijan (2. st.) iz Anazarbe u Kilikiji kroz velik dio od oko 3500 heksametara ne prikazuje samo način ribolova, već raznolik život mnogobrojnih ribljih vrsta i ostalih morskih bića: gdje obitavaju, kako se hrane, kako se razmnožavaju..., ali i pojedine osobine njihova ponašanja, za koje s divljenjem (ili čuđenjem?) možemo ustanoviti koliko su antičkom čovjeku bile poznate i bez današnjih suvremenih tehnoloških pomagala.

I dok u pravilu veća riba pojede manju, a katkad se dogodi da i slabija nekim svojim lukavstvom svlada jačeg protivnika, najljuće i vječno neprijateljstvo gaje između sebe murina, hobotnica i jastog. Njih je troje u stalnoj borbi među sobom po pravilu svaki sa svakim, ali konačnog pobjednika nema jer, kao u dječjoj igri „kamen, škare i papir“, svatko je u jednoj kombinaciji pobjednik a u drugoj gubitnik.

OPIJAN, O RIBOLOVU, 2.253–421.

Najviše između sebe u dušmanskoj omrazi žive murina, hobotnica i silno nasrtljivi jastog:	253
jedno drugo umorstvom na izmjenu zatiru oni.	255
Stalno među njima bukti kod riba primjeren sukob, bojni metež, i jedno sad drugome želudac pune. Izašavši iz stijene u koju zapljuskuje more, mahnita murina hita kroz vale nabujale morske tražeći hranu i odmah, čim ugleda hobu gdje rubom	260
strme se obale vuče, na lovinu tu dobrodošlu jurne, no hobotnicu, kad osjeti njenu blizinu, najprije obuzme strah pa izmiče amo i tamo, ali baš načina nema da umakne murini bijesnoj gmižući, njoj koja pliva i stalno navaljuje na nju.	265
Ova ¹ je zgrabi i u nju krvoločne ralje zabode. Hobotnica se ipak na silu bori iz nužde i oko murine krake obavija amo i tamo, uvija udove duge i krivulje svakakve snuje ne bi li murinu kako zapriječila stegnutim uzlom,	270
ali joj pomoći nema i nevolje izbjeći neće.	

---

1 Murina.

Naime, klizavim tijelom kroz zagrljaj isklizne njezin
lako murina hitra i istekne baš poput vode.
Hobotnica joj čas oko njezinih šarenih leđa,
čas oko njezina vrata obavlja krakove svoje, 275
prodire njima u usta i do dna ih čeljusti gura.
Kao kad muževi vješti u hrvanju, udova snažnih,
dugo međusobno svoju u borbi pokazuju snagu;
već im iz udova topli i obilni, jednom i drugom,
cijedi se znoj, ali varke svakovrsne toga umijeća 280
ne uspijevaju njima dok bacaju ruke po tijelu.
Kracima svojim isto i hobotnica mlatara
tako u prazno bez reda i uzalud hrva se ona.
Murina napadne opet i oštrim je zubima svojim
kida, a udove jedne već njezine želudac prima, 285
drugi u ustima još se na oštre nabadaju zube,
treći se trzaju dalje pojedeni napol i viju
bacajući se amo i tamo u želji za bijegom.
Kao kad rogati jelen, u guštari tražeći zmiju,
nanjuši njezinu stazu i tragove otkrije zmijske, 290
rupu joj pronađe zatim i gmizavu guju izvuče,
čvrsto je odmah zagriže, a ona obavije nogu,
vrat mu i grudi, ali pojedena napola leži
posvuda, veći dok dio u ustima trgaju zubi,
tako se hobotnici uvijaju okretni kraci 295
nesretenoj, ali je varka od kamena spasila nije.
Ako se katkad i skriva pripijena posve uz stijenu,
ako i navlači boju na sebe što kamenu sliči,
razboru murine neće tad uteći, naime ona
jedina spazit je može, pa uzalud služi se varkom. 300
Žaliti mogao nju bi što nemila smrt ju je snašla;
njoj, koja sjedi na stijeni, ta murina prišla je blizu
kao da ruga se jadnoj, i reći bi mogao tada
gotovo kao da zbori i grdi je murina drska:
„Što si se zgurila? Koga sad varati, mudrice, misliš? 305
Doista, odmah na stijenu navalit ću ako te ova
hridina unutra primi i srušena pokrije tebe.“
Odmah razjapi usta i tijelo joj grize i trga,
i dok od straha dršće, sa stijene je vuče, no ona
čak niti sada svoj kamen ne ostavlja niti ga pušta, 310
nego se drži za stijenu pripijena dok joj ijedna
ostala još je na kraku prianjalka prirasla cijela.
Kao što čovjek neki, - iz razorenog kad grada
dušmani odvlače djecu i žene stečene kopljem -,
dijete po zakonu ratnom, što svojoj se majci za ruku 315
čvrsto drži i za vrat, sad odvući kani, a ono
skrštene ne skida ruke sa vrata niti ga majka

plaćući od sebe pušta, pa odvlače skupa je sa njim,
 tako za mokru se stijenu i jaderno pripija tijelo
 hobotnice i drži kad murina sa nje ga vuče. 320
 Murinu proždire jastog i, premda je okrutna silno,
 hrabro od samoubojstva ne zazire on da je svlada.
 Naime, on blizu stana stjenovitog murine hitre
 stane i, obadva uvis ispruživši ticala svoja,
 prijeteći puše i zove da izađe sa njim u borbu, 325
 sličan smionu borcu iz prvih redova, koji
 uzda u svoje se ruke, u snagu i ratnu vještinu.
 Oklopom snažno tijelo opremivši, mašući kopljem
 oštrim na megdan zove junaka koga je volja
 stati nasuprot njemu, i uskoro potiče drugog. 330
 Tako i murinu jastog na borbu huška, a ona
 bez oklijevanja, strašna, iz skrovitog izjuri loga,
 svinuvši šiju i gnjevna navaljajući odasvud
 nasrće, ali jastog bodljikavi nikakvu štetu,
 premda ga napada silno, ne trpi i uzalud tako 335
 čeljusti zabada ona i oštrim se zubima bori.
 Ali u ustima njenim baš kao od tvrde se stijene
 oni odbijaju trudni, od navale klonuli posve.
 Srce joj njezino divlje strahovito plamti i skače,
 sve dok, štipaljke svoje ispruživši dugačke, jastog 340
 nasrće na nju i posred na vratu je tetive hvata.
 Kao da kliještima stišće od mjedi, drži je čvrsto
 i ne popušta, premda baš silno bi pobjeći htjela.
 Ona pak, svladana silom i trpeći muke i boli,
 svukuda svijenim tijelom koluta i jastogu začas, 345
 oko bodljikavih leđa omotavši čvrstim se stiskom,
 zapne za šiljke i tijelo na trnove oštre nabode
 koji na oklopu strše, pa posuta ranama gustim
 sebe umorivši samu zbog ludosti umire svoje.
 Kao kad neki čovjek s iskustvom u lovu na divljač, 350
 pošto se skupio narod na trgu sa kućama ukруг,
 leoparda razdraženog fijukom biča
 dugačkim dočeka kopljem i put mu prepriječi smjelo.
 I dok upire² pogled u šiljak željeza oštrog,
 plamteći divljim bijesom i uzbuđen, u grlo svoje 355
 kao u spremnicu³ prima od mjedi skovano koplje.
 Tako i murina smrću zbog ludosti, nesretna, skonča,
 podlegavši od rana što sama sebi ih zada.
 Takav gdjekada sukob na tvrdoj zametne zemlji

---

2 Leopard.

3 Neka vrst utora u koji se odlagalo koplje, obično uz stup ili zid prostorije. Spominje ga Homer u *Odiseji*.

zmija s bodljikavim ježom, u dubokoj kada se šumi 360
 sretnu, jer dušmani oni od sudbine stvoreni jesu.
 Jež se, čim pred sobom spazi smrtonosnog gmizavca ovog,
 nakostriješivši guste i oštre u zaštitu bodlje,
 sklopča smjesta u kuglu i noge pod oklopom skrije
 iznutra gmižući njima, a zmija se primakne odmah, 365
 ustima otrova punim navalivši najprije na njegov,
 ali se uzalud muči jer doprijeti ne može tako
 opasnim zubima svojim do mesa, premda bi htjela:
 ježeve bodlje su takve i posvuda strše po tijelu.
 On pak nogama vrti i okruglom kamenu sličan, 370
 koji se gladak kotrlja i okrete prevrće brojne,
 zmiji na kolute pada i oštrim na oklopu svome
 bodljama ranjava svu je, a iz nje na sve se strane
 izlijeva krv dok ona u mnogim se ranama muči.
 Onda se gibljiva zmija u klupko smota i ježa, 375
 sa svih obujmivši strana i stežući okovom čvrstim,
 drži i zubima grize i gnjevom pothranjuje snagu.
 I dok u njezino tijelo sve dublje prodiru bodlje
 stršeći oštre, ona, na šiljke nabodena posve,
 ipak ne popušta makar i nevoljko sputana bila, 380
 već kao čavlima tvrdim pribijena ostaje tako
 dve dok ne umre, ali i lovinu ubije stiskom
 često, pa oboje propast i usud sustigne smrtni.
 Često pak opasni jež i umaknuti uspije bijegom
 kad se izvuče iz uza smrtonosnih gmizave zmije 385
 s mesom mrtvoga stvora još uvijek na bodljama svojim.
 Takvim je nedjelom ludim i murina svladana bila,
 jastogu zamamno jako i lako dostupno jelo.
 Jastoga hrapavog, opet, i jednako tako i hitrog,
 iako slabija od njegov i troma u kretnjama svojim, 390
 izjeda hobotnica kad opazi njega gdje mirno
 sjedi pod kamenom nekim, pa kradom mu prišavši blizu
 skoči na leđa i njega obujmivši uzama gipkim
 sputa i kracima jakim i dugačkim stegne ga čvrsto.
 Vrhovima prianjalki pritisne baš po sredini 395
 topli usni otvor, i tako ne dopušta njemu
 nikakav udisaj zraka i nikakav izdisaj opet
 (naime, morska stvorenja također disati mogu),
 nego ga stegnuvši drži, a on, dok plivati smjera,
 zastane, il' se koprca il' udari katkad u stijene, 400
 ali se hobotnica i dalje nadmeće snagom
 sve dok jastoga mrtvog ne napuste duša i jakost.
 Tada u pijesak legne i njime se pred sobom palim
 gosti. I kao što dijete iz grudi dojilje slatko
 mlijeko ustima siše, na isti je način i ona 405

sišući izvukla meso iz oklopa s bodljama oštrim,
slatku srčuci hranu da napuni želudac gladni.
Kao kad lupež neki, što obično spava po danu
snujući potajne varke bez straha od pravedne kazne,
skriven, u satima noćnim u tijesnoj ulici nekoj 410
uvreba čovjeka koji na pijanku upravo ide:
on već otprije pripit tetura pjevušeći glasno
ne baš suvislu pjesmu, a lupež, navalivši krišom,
rukama ubojitim odostrag ga pograbi za vrat,
svom ga pritisne snagom i u san ga nemio sruši 415
gotovo blizu smrti, pa svukavši odjeću s njega
odjuri, lopovski plijen na nepošten stekavši način.
Lukave hobotnice zlonamjerne isto su tako.
Među stvorenjima morskim raznorodnim jedino oni⁴
najljući dušmani jesu i tako u zavadi oštroj 420
jedno drugome stalno i osvetu snuju i zator.

---

4 Murina, hobotnica i jastog.